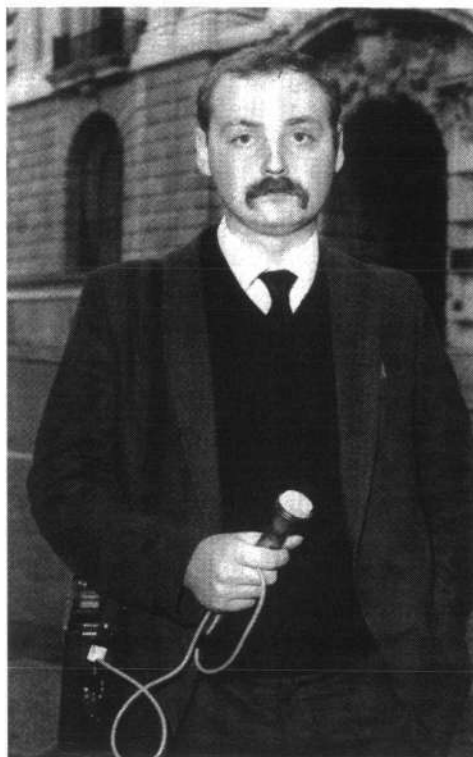

Tim Crook

International Radio Journalism. History, theory and practice

Londen, New York (Routledge), 1998, x + 308 p., ISBN 0-415-09673-1

Tim Crook is een merkwaardig mens. Niet omdat hij aan het Goldsmiths College van de University of London het vak *media and communication* doceert. Zelfs niet omdat hij radiojournalist is. Nee, Tim Crook is een merkwaardig mens omdat hij een boek schreef dat even

warrig van compositie is als bij vlagen boeiend van inhoud. En ook omdat hij in datzelfde boek een paginagrote foto van zichzelf heeft laten afdrukken in de meest lullige pose die voor een radiojournalist denkbaar is: met de microfoon hoopvol uitgestrekt naar de lens. Doodgemoe-dereerd zet hij in het onderschrift: 'Tim Crook, the author. Britain's first specialist legal affairs radio correspondent covering the Central Criminal Court and Royal Courts of Justice.'

Bescheidenheid is de heer Crook dus vreemd en dat is te lezen. De titel van zijn boek en de chique reeks van James Curran waarin het verschijnt, suggereren dat we hier te maken hebben met niet minder dan een wereldwijd bruikbaar standaardwerk over de radiojournalistiek, inclusief lucide beschouwingen over theorie, geschiedenis en praktijk. Maar de teksten gaan alleen over Engeland, in mindere mate over de Verenigde Staten en in nog mindere mate over Australië. De weidse interpretatie die hij voor het begrip 'internationaal' hanteert, gebruikt hij ook voor 'theorie'. Geen beschouwingen over auditieve betekenisgeving of -receptie, en ook niets over denkbare theorieën en concepten van psychologische, sociologische, politicologische of, vooruit, communicatiethoretische aard. Onder theorie verstaat hij een tamelijk praktisch, want op zijn eigen ervaring gebaseerd verhaal over de juiste houding van de radiojournalist, zijn *skills*, zijn *morals* en de noodzaak naar objectiviteit te

streven. Ook berijdt hij uitvoerig zijn stokpaardje, namelijk de rechtbankverslaggeving. Dus wie alles wil weten van toegang met de microfoon tot rechtszalen in Engeland, de vs en Australië komt net zo aan zijn trekken als de lezer die smacht naar kennis over smaad, laster en *contempt of court*.

En dan de praktijk, toch al zo rijk vertegenwoordigd in het theoretische deel. Crook geeft ons korte beschouwingjes over verschillende stijlen van het radioverslag op basis van, inderdaad, vooral zijn eigen ervaringen. Voorts is er een werkelijk hilarisch A-Z-glossarium van radioterminen opgenomen dat de aankomende radioverslaggever voor uitglijers zal behoeden. Mits ze in het Engels werken vanzelfsprekend. Zo kunnen we lezen waar ter wereld het beter is het woord *negro* te gebruiken en waar *black*, *Afro-American* of *coloured* beter van pas komen. Praktisch allemaal voor de hbo-student met radio-ambitie, maar is er niet meer te bieden voor de studenten van de University of London?

Die vraag zag Crook misschien ook aankomen, want verspreid door het boek (ogenschijnlijk volstrekt willekeurig) heeft hij hoofdstukken opgenomen over de geschiedenis van de radiojournalistiek. En tot grote verrassing stellen die wat betreft diepgang en oog voor saillante details wél wat voor. Crook verbijstert de lezer waarlijk met soms schitterende en doorgaans goed gedocumenteerde verhalen over het begin van het vastleggen van geluid met een journalistiek oogmerk. Hij beperkt zich daarbij niet tot de radioperiode, maar legt terecht een verband met geluidsvastlegging via grammofoonplaat. In 1908 al werd de stem van Christabel Pankhurst vastgelegd op grammofoonplaat teneinde de politieke denkbeelden over de suffragette-beweging verder te verspreiden: 'The reasons why women should have the vote are obvious to every fair-minded person.'

Ook in de Eerste Wereldoorlog was het vastgelegde geluid al een factor van enige betekenis. Liedereren, maar ook ooggetuigenverslagen van soldaten uit de loopgraven werden op plaat vastgelegd en naar het thuisfront gestuurd als steun in de rug, maar ook als vorm

van nieuwsvoorziening. Dergelijke boeiende voorbeelden geven aan dat de inhoud en vorm van wat later gestandaardiseerd werd tot een genre (in dit verband de radioreportage), veelal voortborduren op vormen die al bestonden voordat de techniek (in dit geval de radiotelefonie) nog goed en wel was ontwikkeld. Dat wil overigens niet zeggen dat toen radio er eenmaal was, men ook onmiddellijk overging op een vorm van radiojournalistiek waarbij de techniek tot het uiterste werd benut om nieuws te verzamelen en te verspreiden. Er was grote aarzeling toen bleek dat radio zomaar in de huiskamers van miljoenen kon belanden. Vooral het spontane karakter van radio zorgde voor allerlei maatregelen om de inhoud te reglementeren, vooral op het gebied van nieuws en politiek. Men wenste niet dat de luisteraar thuis in onaangename spanning werd gebracht door zaken die hij misschien helemaal niet wilde horen en die hem in verwarring zou kunnen brengen. Het is dan ook niet verbaazingwekkend dat Crook de oorsprong van het spontane radioverslag terugleidt tot sportwedstrijden in de jaren dertig.

De terughoudendheid heeft lang de radioverslaggever aan banden gelegd. Crook geeft daarvan vele voorbeelden, waarbij hij het bijna exclusief in de militair-politieke sfeer zoekt. Ook de meest beruchte kwestie passeert de revue. Het dramatische ooggetuigenverslag dat sterverslaggever Richard Dimbleby in april 1945 maakte van de bevrijding van kamp Bergen Belsen wilde de BBC aanvankelijk niet uitzenden wegens te schokkende beschrijvingen van het onmenselijke kamp en de 'bewoners'. Ook de onuitgesproken teneur van het verslag dat de geallieerden misschien schuld droegen doordat ze niet hadden ingegrepen toen het nog kon, beviel de BBC maar matig. Pas toen Dimbleby dreigde met ontslag werd een montage uitgezonden, maar daarin waren de meeste verwijzingen naar de miljoenenmoord op de joden weggelaten.

Crook presenteert dergelijke voorbeelden (die zich overigens niet verder uitstrekken dan de Tweede Wereldoorlog) in een betoog over

moraal van de journalistiek, waarbij zijn *bottom-line* luidt: 'The journalist has a role in any society to report truthfully and to convey information to fellow citizens about events which offend against human decency. There is a moral obligation on the part of journalists to expose abuses of power, injustice, illegality, and wrong-doing.' Niet alleen hier, maar in het hele boek laat hij zich dus zien als een journalist die met de bril van nu naar de geschiedenis

kijkt. Het levert treffende staaltjes van journalistiek handelen (en niet-handelen) in het verleden op, maar voor een afgewogen, vanuit de historische context opgebouwde analyse van radiojournalistiek moeten we ons richten op andere auteurs. Voor Engeland is bijvoorbeeld het werk van Paddy Scannell en David Cardiff (*A social history of British broadcasting*) een meer voor de hand liggende keuze.

Huub Wijfjes